

Şəhriyar Müslət oğlu KƏRİMOV
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin doktorantı

AZƏRBAYCANDA İQTİSADI ARTIM MƏNBƏLƏRİNİN ŞAXƏLƏNDİRİLMƏSİNDƏ YÜNGÜL SƏNAYE SAHƏSİNİN TEXNOLOJİ İNKİŞAFININ STRATEJİ ƏHƏMİYYƏTİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – Azərbaycanda iqtisadi artım mənbələrinin şaxələndirilməsində yüngül sənaye sahəsinin texnoloji inkişafının strateji əhəmiyyətinin tədqiqi və bununla bağlı fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsidir. Bunun üçün yüngül sənaye sahəsinin inkişaf problemləri açılmış, bu sahənin inkişafını ləngidən amillər verilmişdir. Ölkədə yüngül sənaye sahəsinin xammal təminatı imkanları araşdırılmış və sahənin inkişaf prioritetləri ümumiləşdirilmişdir. Yaxın perspektivdə iqtisadi artım mənbələrinin diversifikasiyalaşdırılması məqsədilə yüngül sənaye sahəsinin texnoloji inkişafının sürətləndirilməsi üzrə tövsiyələr verilmiş və təkliflər hazırlanmışdır.

Tədqiqatın metodu – kimi bir qrup elmi metodlardan - təhlil, sintez, müqayisə və ümumiləşdirmə metodlarından istifadə olunmuşdur. Eyni zamanda, Azərbaycanda iqtisadi artım mənbələrinin şaxələndirilməsi istiqamətində yüngül sənaye sahəsinin rolu və onun texnoloji inkişafının əhəmiyyətinə dair tədqiqatçıların elmi yanaşmaları nəzərə alınmışdır.

Tədqiqatın nəticələri – alınmış elmi-praktiki nəticələrdən müasir dövrdə ölkəmizdə iqtisadi artımın yeni mənbələrin formalaşdırılması və bu proseslərdə yüngül sənaye sənayesinin texnoloji baxımdan inkişaf etdirilməsinin təminatı üçün məqsədli tədbirlər kompleksinin və fəaliyyət strategiyasının hazırlanmasında istifadə imkanları diqqət çəkir.

Açar sözlər: yüngül sənaye, texnoloji inkişaf, iqtisadi artım, strateji yanaşma, texnoloji inkişaf istiqamətləri, yüngül sənayenin inkişaf problemləri, yüngül sənayenin inkişaf istiqamətləri.

UOT: 338.45: 658.01

JEL: L67; L60

DOI: <https://doi.org/10.54414/DNSC5833>

Giriş

Yüngül sənaye müxtəlif növ xammallardan əsasən istehlak malları istehsal edən sənaye kompleksindən formalaşır. Yüngül sənaye ÜDM-in istehsalında mühüm yerlərdən birini tutur və milli iqtisadiyyatın dayanıqlığının təmin edilməsində önəmli rol oynayır. Məsələn, bu fəaliyyət növü ilə məşğul olan müəssisələr kimya, neft-kimya, yeyinti, avtomobil, elektrik və digər sənaye sahələri üçün sənaye və texniki əhəmiyyətli məhsullar istehsal edir və onları yüngül sənaye xammalı ilə, əhalini həmin sahə məhsullarına olan tələbatının ödənilməsinə təmin edir. Yüngül sənayenin bu kimi üstünlüklərini nəzərə alaraq, həmin sənayenin yüksək texnologiyalar əsasında inkişafının intensivləşdirilməsi yollarının araşdırılması böyük önəm daşıyır.

İstənilən ölkənin iqtisadi artımı iqtisadiyyatın müəyyən rəqabət qabiliyyətinə və güclü potensiala malik sektorlarına əsaslanır. Azərbaycanın da milli iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsi və dayaq sütunu sayılan sahələri də vardır ki, bunlardan biri, şübhəsiz ki, hasilat sənayesidir. Bu sənaye sahəsi Azərbaycan xalqının rifahına və inkişafına ən etibarlı töhfə verən sahədir. Lakin yalnız təbii sərvətlərin və hasilat sənayesinin inkişafı hesabına ölkə iqtisadiyyatının uzunmüddətli sabit və davamlı inkişafının təmin edilməsi asan məsələ deyil. Bu kimi amillər ölkənin müxtəlif milli inkişaf strategiyalarında, ölkə rəhbərliyi və aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən qəbul edilən qərarlarda, dövlət proqramlarında, biznesin və sahibkarlığın inkişafı sahəsindəki prioritet layihələrdə əsaslı şəkildə yer alıb [1]. Hazırda ölkə iqtisadiyyatı qarşısında ən aktual problem kimi yüngül sənayenin inkişaf etdirilməsi problemi dayanır.

İqtisadiyyatın böyüməsində və şaxələndirilməsində yüngül sənaye sahəsinin texnoloji inkişafının tədqiqi

Məlumdur ki, istehlak malları bazarının sabit artımı ayrı-ayrı ölkələrin və regionların iqtisadiyyatının formalaşmasına və inkişafına mühüm təsir göstərir. İstehlak malları bazarının yerli istehsal hesabına doyması sənayenin inkişaf istiqamətlərindən biridir. Yüngül sənaye istehlak malları istehsal edən sənaye kompleksinə daxildir. Sənaye bu qrupun bütün qeyri-ərzaq məhsullarının əsas hissəsini istehsal edir. Yüngül sənaye məhsulları əsasən insanların ehtiyaclarını ödəmək üçün istifadə olunur, digər sənaye sahələrində də xammal və köməkçi materiallar şəklində istifadə olunur [2]. Müasir dövrdə ölkəmizin sabit və davamlı iqtisadi inkişafının tərkib hissələrindən və ən önəmli istiqamətlərindən biri sayılan qeyri-neft sektorunun, o cümlədən yüngül sənayenin sahələrinin inkişafının sürətləndirilməsi diqqətə layiqdir ki, həmin sahələr əlavə dəyər yaratmaq qabiliyyətinə malik olsun. Bu sahədə tədbirlərin görülməsi yeni iqtisadi alətlərdən, o cümlədən texnoparklardan, sənaye məhəllələrindən və xüsusi iqtisadi zonalardan fəal istifadəni tələb edir [3]. Yüngül sənayenin dünya iqtisadiyyatında inkişaf səviyyəsi ölkəmizin həmin sənaye sahəsinin fəaliyyətinə ciddi təsir göstərir. Belə ki, dünya miqyasında bu sahə məhsullarının istehsal həcmının artması ilə onların ixrac həcmi də artır. Ucuz işçi qüvvəsindən, innovativ texnologiyalardan istifadə hesabına keyfiyyətin yüksəldilməsi və aşağı istehsal xərcləri ixracda bu ölkələr üçün rəqabət üstünlükləri ilə nəticələnir. Məhz yüngül sənayenin inkişafı üçün innovativ və yüksək texnologiyaların həmin sahəyə tətbiqi böyük önəm daşıyır. Bildiyimiz kimi, istehlak tələbi istehsalın inkişafına təsir edən əsas amillərdəndir. Həmin amil istehsalın modernləşdirilməsi yolu ilə məhsulun daha keyfiyyətli istehsalına nail olmağı əsas şərt kimi önə çəkir. Yüngül sənayedə məhsulların daha keyfiyyətli istehsalı innovativ fəaliyyətin genişləndirilməsi, mövcud müəssisələrin müxtəlif bazarlarda fəaliyyətinin təşkili, eləcə də xarici şirkətlərin ölkədaxili bazarlara marağının artması ilə birbaşa bağlıdır. İnnovasiya fəaliyyətinin inkişafı ilə bağlı ölkədə qəbul edilmiş proqramlar və konsepsiyalar, görülmüş tədbirlər

bu prosesin sürətləndirilməsinə əlverişli şərait yaradır [4].

İqtisadiyyatın sürətlə inkişaf edən sahələrindən biri olan yüngül sənaye bir çox ölkələrin ixrac yönümlü sənayenin inkişaf strategiyasında prioritet istiqamətə çevrilir. Burada beynəlxalq texnoloji standartlara cavab verən istehsala keçid üçün bütün lazımi şərait, mühüm elmi-texniki potensial var. Texnologiyaların sürətləndirilmiş transferi və tətbiqi məqsədlə əlverişli innovasiya mühitinin formalaşdırılması və inkişafı yüngül sənayedə istehsalın modernləşdirilməsi üçün böyük önəm daşıyır. Sənayenin yeni inkişaf tendensiyalarını izləmək, yerli və xarici istehsalçılara yüksək keyfiyyətli texniki dəstək və təlim xidmətləri göstərmək üçün bir çox ölkələrdə yüngül sənayeyə təlim mərkəzləri yaradılır. Belə mərkəzlər rəqabət qabiliyyətini artırmaq məqsədilə biznes proseslərini təkmilləşdirir və yüngül sənaye məhsulları üzrə müxtəlif bazarlarda müəssisənin mövqeyini yaxşılaşdırır. Yüngül sənaye müəssisələrinin rəqəmsal istehsala keçidi, maddi-texniki bazasının modernləşdirilməsi, hazır məhsul bazarına çıxış yolu ilə rəqabət qabiliyyətinin artırılması dövlət və biznes tərəfindən maliyyə dəstəyi, o cümlədən innovativ infrastruktur subyektləri ilə tərəfdaşlıq əsasında reallaşdırılır.

Texnoloji transformasiyanın əsas məqsədi dinamik, real vaxt rejimində optimallaşdırılmış və özünü təşkil edən dəyər zəncirləri yaratmaqdır. Buraya təkcə istehsal müəssisələrinin rəqəmsallaşdırılması və şəbəkələşdirilməsi deyil, həm də şirkətdən kənar dəyər zəncirinin müxtəlif mərhələlərinin artan əməkdaşlığı daxildir. Yüksək texnologiyalı yüngül sənaye müəssisələrinin yaradılması təsərrüfat subyektlərinin inkişafı və biznes proseslərinin idarə edilməsi strategiyasının işlənilməsinə kompleks yanaşma tələb edən mürəkkəb məsələdir. İnkişaf strategiyası hazırlanarkən belə bir müəssisənin sənaye xüsusiyyətlərini nəzərə almaq lazımdır. Texnoloji transformasiyalar dövründə yüngül sənayedə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri gələcək dəyişikliklərə hazır olmalı və uzunmüddətli rəqabət üstünlüklərini formalaşdırmaq üçün perspektivli elmi-texniki inkişafılara və rəqəmsallaşma proseslərinə daim sərmayə qoy-

malıdırlar. Bu, texnologiyalarla əlaqəni və onlarla əlaqəli rəqabət qabiliyyətini təmin etmək üçün effektiv üsuldur.

Bir çox ölkələrdə yüngül sənayenin inkişafı innovativ texnologiyaların ötürülməsi, tətbiqi və inkişafı yolu ilə həyata keçirilir, çünki sənaye transformasiyalarının müasir dinamikasında istehsal əməliyyatlarının reallaşdırılmasının ənənəvi üsulları artıq dayanıqlı deyil. Texnologiyanın sürətli inkişafı ilə sənayedə biznes proseslərini təkmilləşdirmək üçün təşkilati dəyişikliklərə daha həssas olmaq önəmlidir. Texnologiya transferinin məqsədi iqtisadiyyatın real sektorundakı şirkətlər arasında biznes proseslərinin reallaşdırılması məqsədilə innovativ texnologiyalar və metodların yayılmasıdır. Texnologiya transferi mübadilə əməliyyatlarının istehsal funksiyaları ilə (istismar, fərdi sınaq, texnologiyanın təkmilləşdirilməsi) birləşməsinə nəzərdə tutur ki, bu da əməliyyat xərclərini azaldır və əlavə dəyər yaradır. Texnologiyanın effektiv ötürülməsi mexanizmlərindən istifadə yüksək texnologiya işlərinin tətbiqi və inkişafı yolu ilə rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalını artırmağa imkan verir.

Tədqiqat, təcrübə-konstruktor və texnoloji işlərin nəticələrinin elm və təhsil təşkilatlarından yüngül sənaye müəssisələrinə ötürülməsi prosesi müxtəlif kanallar və vasitələrlə həyata keçirilə bilər. Texnologiya transferi kanallarından istifadə zamanı həll olunan vəzifələr məsləhətləşmələrin təşkilindən tutmuş innovativ layihənin reallaşdırılması ilə bağlı birbaşa əməkdaşlığa qədərdir. Texnologiyanın istehsala uğurlu ötürülməsi üçün tələblərdən biri müxtəlif kanallarla sinxronlaşdırıla bilən çevik, yüngül sənaye yönümlü transfer alətlərinin istifadəsidir. Yüngül sənaye həm üfüqi, həm də şaquli texnologiya transferindən istifadə edir. Üfüqi texnologiya transferi ilə elm tutumlu inkişafın yaradılması və təşviqi funksiyaları innovasiya prosesinin iştirakçıları arasında bölüşdürülür. Üfüqi texnologiya transferinin universal formalarına aşağıdakı mexanizmlər daxildir: lisenziyaların verilməsi, istehsal təcrübəsinin ötürülməsi, patentlərin, istehsal avadanlıqlarının satışı və ya lizinqi. Şaquli texnologiya transferi dedikdə, bütün innovasiya dövriyyəsinin elmi və texniki nəticələrin şöbədən şöbəyə ötürülməsinin təmin

edildiyi bir təşkilatda cəmlənməsi nəzərdə tutulur. Yüngül sənayedə texnologiyanın şaquli ötürülməsində istifadə olunan alətlər işlənilib hazırlanan və tətbiq olunan texnologiyanın mürəkkəbliyindən tutmuş bu texnologiyanın istehsalda birbaşa mənimsənilməsinə qədər dəyişir.

Yüngül sənaye subyektləri aydın şəkildə dərk etməlidirlər ki, davamlı yeniliklər və onların fəaliyyətlərində daim dəyişən xarici mühitin yaratdığı dəyişikliklər olmadan bugünkü rəqabət mühitində müəssisələrin səmərəli fəaliyyət göstərməsi mümkün deyil. Yüngül sənayenin innovativ fəallığını artırmaq üçün onun bütün subyektlərinin fəaliyyətini idarə etmək və əlaqələndirmək, habelə innovasiyaların tətbiqinə bütün maraqlı strukturların cəlb edilməsi zəruridir. Müəssisənin innovativ fəaliyyətinin aktivləşdirilməsinin nəticələri maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşması və nəticədə təşkilatın və onun məhsullarının rəqabət qabiliyyətinin artması olacaqdır [5]. İnnovativ layihəyə başlamaq üçün texnologiya transferinin uğurla reallaşdırılması fərdi görüşlər və razılaşmalar tələb edir. Texnologiya provayderi ilə potensial alıcı tərəfdaş arasında görüşlərin əksəriyyəti texnologiya transferi mexanizmi, konsaltinq dəstəyi və kommersiallaşdırma müqavilələri haqqında ətraflı biliyə malik texnologiya transferi mərkəzlərinin nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilir. Texnologiyanın praktiki tətbiqi planının işlənilib hazırlanması elm tutumlu inkişafın bütün texniki komponentlərindən xəbərdar olan tədqiqat təşkilatları tərəfindən reallaşdırıla bilər. Texnologiya transfer mərkəzi bilik tutumlu inkişafın ötürülməsinin uğuruna mühüm töhfə verir. O, transfer planının hazırlanmasından tutmuş düzgün texnoloji tərəfdaşın və strateji investorun tapılmasına qədər bütün transfer prosesi boyunca şirkəti məlumatlandırır, məsləhətlər verir və dəstəkləyir. Lazım gələrsə, texnologiyanın ötürülməsi mərkəzi layihədə iştirak edən tərəfdaşlar arasında vasitəçi kimi də çıxış edə bilər. Mərkəzi əlaqələndirici qurum kimi fəaliyyət göstərərək, həmçinin məlumat tədbirləri, seminarlar və innovasiya günləri təşkil edir. İnnovasiyaların inkişafı transferi layihəsinin icrası çərçivəsində texnologiya transferi mərkəzi əqli mülkiyyətin sənaye obyektinin tətbiqi və inkişafı perspektivlərini modelləşdirir, istehsal müəssisəsinin

gələcəkdə əldə edəcəyi faydaları və onların hansı təsirə malik olacağını qiymətləndirir.

Texnologiya transferinin reallaşdırılması məqsədilə əsas tələb texnologiya təchizatçısı ilə potensial alıcı tərəfdaş arasında tərəflərin hüquq və vəzifələrini, əqli mülkiyyətin qorunması mexanizmini tənzimləyən əməkdaşlıq müqaviləsinin bağlanmasıdır. Texnologiya transferi layihəsi çərçivəsində problemlər həmişə transfer tərəfdaşları arasında sıx əməkdaşlıq şəraitində həll edilir. Yüngül sənayedə texnologiya transferi prosesində layihə tərəfdaşları, texnologiya transferi mərkəzinin əməkdaşları, dövlət qurumlarının və biznes icmalarının nümayəndələri və digər maraqlı iştirakçılar iştirak edə bilirlər.

Azərbaycanda iqtisadiyyatın diversifikasiyalaşdırılmasında yüngül sənaye sahəsinin texnoloji inkişafının təmin edilməsi yolları

Qeyd edək ki, yüngül sənayedə texnologiya transferinin reallaşdırılmasından əldə edilən uğurun qiymətləndirilməsi innovativ layihənin tamamlanmasından sonra həyata keçirilməlidir. Qiymətləndirmə prosesinin bir hissəsi olaraq layihə tərəfdaşlarından əməkdaşlıq şərtləri, layihə fəaliyyətinin nəticələri və layihənin müəssisənin və bütövlükdə iqtisadiyyatın inkişafına təsiri kimi kateqoriyaları əhatə edən suallara cavab vermələri xahiş olunur. Layihənin nəticələrini ətraflı əks etdirən yekun hesabatlar da təhlil edilməlidir. Sonra hesablama yolu ilə əldə edilən məlumatları sorğunun kəmiyyət nəticələri ilə müqayisə edən korrelyasiya təhlili aparılmalıdır. Bu yanaşma ayrı-ayrı texnologiya transferi layihələrinin və transfer alətlərinin sosial-iqtisadi proseslərə təsirinin obyektiv ölçülməsini təmin edir. Yüngül sənayedə texnologiya transferinin effektivliyini elmi-tədqiqat layihələrinin sayı, sənaye müəssisələri tərəfindən innovativ inkişaf üçün verilən müraciətlərin sayı və innovativ məhsulların istehsalının həcmi ilə müəyyən etmək olar. Texnologiya transferinin ötürülməsi layihəsi ötürücü və qəbul edən tərəflər üçün ümumi proses və vəzifə kimi qəbul edilir. Texnologiya transferinin müvəffəqiyyətlə reallaşdırılmasının məqsədi əsas layihənin məqsədlərinin reallaşdırılması ilə bağlı texnologiya provayderi ilə potensial alıcı tərəfdaş arasında qarşılıqlı anlaşma-dır.

Hesab edirik ki, texnologiya transferinin yüngül sənaye müəssisələrinin inkişafı üçün strateji əhəmiyyətə malikdir. İstehsalçı şirkətlər xüsusilə fərdi sənaye layihələrində texnologiya transferi mərkəzləri və texnologiya tədqiqat tərəfdaşları ilə əməkdaşlıqdan faydalanır. İqtisadiyyatın real sektoru üçün bu qarşılıqlı əlaqə qabaqcıl texnologiya və metodlardan ən səmərəli istifadə etməyə imkan verir. Texnologiya transferinin ötürülməsi prosesləri müəssisə daxilində innovasiya fəaliyyətinin intensivləşməsinə kömək edir. Bundan başqa, elm sahəsində yeni tədqiqat fəaliyyətləri üçün stimül yaradılır, müxtəlif səviyyələrdə strateji tərəfdaşlıq mədəniyyəti gücləndirilir. Bunun fonunda texnologiya transferi layihələri uzunmüddətli əməkdaşlıq üçün katalizator rolunu oynayır və yüngül sənaye müəssisələrinin innovativ inkişafı istiqamətində mühüm addım sayılır. Texnologiya transferinin ötürülməsi üçün effektiv vasitələrdən biri yüngül sənayedə elm və biznes nümayəndələrini bir araya gətirən, tətbiqi elmi ideyaları və innovativ inkişafı təşviq edən rəqəmsal platforma ola bilər.

Hazırda dünya rəqəmsal texnologiyaların istehsalı və geniş tətbiqi sahəsində yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. İnsan cəmiyyətinin inkişafı üçün yeni perspektivlər yaradan məhz belə innovativ istehsal mühitinin formalaşmasıdır. Təsadüfi deyil ki, ölkələrin iqtisadi inkişaf səviyyəsi makroiqtisadi göstəricilərlə bərabər, istehsal sahələrinin avtomatlaşdırılması, insan əməyinin texnika ilə, xüsusilə də robotlarla əvəzlənməsi, süni intellektin geniş tətbiqi ilə xarakterizə olunan rəqəmsal texnologiyalardan istifadə olunma dərəcəsi ilə ölçülür. Yeni çağırışlar şəraitində iqtisadiyyatın rəqəmsallaşdırılması və innovativ texnologiya istehsal sahələrinin sürətli inteqrasiyasının təmin edilməsi dünya ölkələri qarşısında duran ən aktual problemlərdəndir. Belə bir tendensiya yüngül sənayenin inkişafı üçün də xarakterikdir [6]. Yüngül sənayenin inkişafı rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi səviyyəsindən də asılıdır. Yüngül sənaye müəssisəsinin rəqəmsallaşma prosesləri müəssisənin istehsal və biznes proseslərinin rəqəmsallaşdırılması layihələrinin hazırlanması və reallaşması üçün bilavasitə məsul olan mütəxəssislərin cəlb edilməsini tələb edir. Bu

məqsədlə yüngül sənaye müəssisələrində rəqəmsal texnologiyalar sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması zəruridir. Bundan əlavə, işçilərə olan tələblər informasiya təhlükəsizliyi təhdidləri nəzərə alınmaqla, öz peşə fəaliyyətlərində informasiya texnologiyalarından istifadə bacarıqları ilə tamamlanmalıdır. İstehsal və biznes proseslərinin rəqəmsallaşdırılması əlavə kadr hazırlığı ilə müşayiət olunmalıdır [7].

Hazırda yüngül sənayesinin inkişafının tərkib hissələrindən biri sabitliyi pozan amillərin aradan qaldırılmasına yönəlmiş vasitələrin hazırlanmasıdır. Belə bir vasitə kimi dövlətin xarici investorların cəlb edilməsi ilə bağlı siyasətini nəzərdən keçirmək olar [8]. Yüngül sənayenin investisiya qoyuluşu aşağı səviyyədə olur ki, bu da onun yüksək riskləri və zəif rentabelliği ilə bağlıdır. Dövlət subsidiyaları və borcun maliyyələşdirilməsinə yardım o qədər də fayda vermir, onların effektivliyi biznes liderləri tərəfindən kifayət qədər aşağı qiymətləndirilir. Aydın ki, bu sahəyə iri kredit təşkilatlarından və müxtəlif növ investorlardan kapital cəlb etmək üçün layihələrin investisiya cəlb edilməsini artırmaq yollarını tapmaq lazımdır. Bu vəziyyətdə əsas məqamlardan biri kapitalın idarə edilməsi sahəsində müəssisə idarəetməsinin səmərəliliyinin artırılması olacaqdır [9].

Azərbaycanda xarici investorların ölkəyə cəlb edilməsində 2022-ci ilin 22 iyununda qəbul edilmiş "İnvestisiya fəaliyyəti haqqında" Qanun önəmli rol oynayır. Qanunun müddəaları reallaşdırılan zaman dövlətin mülkiyyət və digər hüquqların təminatçısı kimi çıxış etməsi çox vacibdir. Bundan əlavə, bu qanunvericilik aktı respublika bazarına daxil olarkən və ya fəaliyyət dairəsini genişləndirərkən bir sıra maneələri aradan qaldırır. Qanunla özünüidarəetmə orqanları ilə qarşılıqlı əlaqə zamanı xüsusi icazələrin və ya qeydiyyat sənədlərinin alınması proseduru sadələşdirilir, investorlara vergi güzəştləri verilir [10]. Qeyd etmək ki, Azərbaycanın yüngül sənayesinə heç bir xarici investisiya qoyulmayıb. Daxili investisiyaların həcmi də çox kiçik rəqəmlərlə ifadə olunur. Məsələn, ölkə sənayesinə 2021-ci ildə 7507,3 milyon AZN investisiya qoyulub ki, bunun 52,4 milyon AZN-i yüngül sənayeyə yönəldilib ki, bu da ümumi investisiyanın 0,7 %-i deməkdir. Daxili investisiyalarda

bu xüsusi çəki 1,2% təşkil edib [11]. Bunlar yüngül sənayenin investisiya cəlb edilməsinin artırılmasını əsas və prioritet vəzifə olduğunu daha aydın şəkildə özünü göstərir. Odur ki, yüngül sənayenin investisiya cəlb edilməsi artırılmalıdır ki, həmin sahəyə yüksək texnologiyaların tətbiqi mümkün olsun və müsbət effektlər versin. Yeni çağırışlar şəraitində ölkəmizin yüngül sənayesinin investisiya cəlb edilməsinin stimullaşdırılması mexanizmlərinin tətbiqi qısa və uzunmüddətli dövrdə həmin sənayenin səmərəliliyinin yüksəldilməsi baxımından önəmli şərtlərdən hesab olunur. Odur ki, yüngül sənayenin davamlı inkişafında investisiyaların stimullaşdırılmasına xidmət edən iqtisadi, təşkilati, hüquqi, maliyyə və kredit qərarlarının əsaslandırılması zəruridir [12, s.96].

Nəticə

Beləliklə, hesab edirik ki, yüngül sənayenin inkişafı bir qrup istiqamətlər üzrə təşviq edilməli və təmin olunmalıdır:

- Yüngül sənayenin inkişaf etdirilməsi üzrə dövlət dəstəyi mexanizmlərinin gücləndirilməsi, xüsusilə dövlət satınalmaları vasitəsilə dəstəklənməsinin yeni mexanizmlərin hazırlanması;
- İnvestisiyaların cəlb edilməsinin təmin edilməsi və dost ölkələrin tekstil şirkətlərinin Azərbaycana gəlməsinin motivasiyalaşdırılması;
- İnnovasiyaların stimullaşdırılması və bu məqsədlə yüngül sənaye profilli grant layihələrin hazırlanması və reallaşdırılması;
- Ölkəmizdə, ilk növbədə, onun regionlarında, yeni yaradılmış Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında yüngül sənaye üzrə infrastrukturun yaradılması və həmin sənayeyə yüksək texnologiyaların transferinin dəstəklənməsi və s.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Əliyev Ş.T. Azad iqtisadi zonaların inkişafının aktual aspektləri. Monoqrafiya. Sumqayıt: SDU-nun redaksiya və nəşr işləri şöbəsi, 2022, 422 s.
2. Кузьмина, Н. Н. Легкая промышленность: состояние и перспективы развития / Н. Н. Кузьмина // . – 2014. – № 2-3(20-21). – С. 218-222.

3. Kazımova Ə. Azərbaycanın qeyri-neft sektoru sahələrinin inkişafının intensivləşdirilməsi yolları (toxuculuq sənayesinin təmsalində). İpək yolu, № 4, 2017, s.26-32.

4. İsmayılova S.Ə. Azərbaycan Respublikasında yüngül sənayenin inkişafının sosial-iqtisadi məsələləri. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Bakı, 2018, 28 s.

5. Боровских Н.В., Кипервар Е.А. Проблемы повышения инновационной активности предприятий легкой промышленности. Омский научный вестник. Серия «Общество. История. Современность», № 4 2017, с.48-53.

6. Məmmədov F.Ə., Abbasova Ş.R., Quliyeva Y.K. Azərbaycan Respublikasında yüngül sənaye sektorunun inkişafına təsir edən amillərin qiymətləndirilməsi. Azərbaycan Texnologiya Universiteti, İnnovasiyalı iqtisadiyyat və menecment, №3, 2022, s.35-39

7. Солодовников, С. Ю. Организационно-экономические механизмы модернизации реального сектора: на примере легкой

промышленности / С. Ю. Солодовников, Т. В. Сергиевич // Наука и техника. – 2023. – Т. 22, № 1. – С. 79-86.

8. Герцик, В. А. Анализ состояния и направления развития легкой промышленности / В. А. Герцик // Вестник Луганского государственного университета имени Владимира Даля. – 2021. – № 2(44). – С. 43-47.

9. Хусаенова, А. И. Анализ факторов оказывающих влияние на отрасль легкой промышленности России / А. И. Хусаенова, К. С. Горбушина, Д. М. Курнаков // Синергия Наук. – 2019. – № 31. – С. 319-333.ə

10. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 22 iyun 2022-ci il.

11. Azərbaycan statistik göstəriciləri. Statistika məcmuə. Bakı, 2022, 748 s.

12. Zeynalov S. Azərbaycan yüngül sənayesində investisiya proseslərinin dövlət tənzimlənməsinin əsas istiqamətləri. Elm və innovativ texnologiyalar jurnalı, №8, 2019, s.95-106.

Шахрияр Муслат оглу КАРИМОВ

докторант Азербайджанского
Технологического Университета

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ДИВЕРСИФИКАЦИИ ИСТОЧНИКОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА АЗЕРБАЙДЖАНА

Резюме

Цель исследования – изучить стратегическое значение технологического развития легкой промышленности в диверсификации источников экономического роста в Азербайджане и определить направления действий в этом направлении. Для этого раскрыты проблемы развития легкой промышленности, а так же приведены факторы, тормозящие развитие этой сферы. Исследованы возможности сырьевого обеспечения легкой промышленности страны и обобщены приоритеты развития отрасли. В целях диверсификации источников экономического роста в ближайшей перспективе были даны рекомендации и предложения по ускорению технологического развития легкой промышленности.

Методы исследования – в качестве метода исследования была использована группа научных методов, таких как методы анализа, синтеза, сравнения и обобщения. При этом были учтены научные подходы исследователей относительно роли легкой промышленности и важности ее технологического развития в направлении диверсификации источников экономического роста в Азербайджане.

Результаты исследования - заслуживают внимания целевые меры и стратегия действий, научно-практические результаты, полученные для формирования новых источников экономического роста и для развития легкой промышленности в этих процессах.

Ключевые слова: легкая промышленность, технологическое развитие, экономический рост, стратегический подход, направления технологического развития, проблемы развития легкой промышленности, направления развития легкой промышленности.

Shahriyar Muslat KARIMOV
doctoral student of University
of Technology of Azerbaijan

STRATEGIC IMPORTANCE OF TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY IN DIVERSIFICATION OF SOURCES OF ECONOMIC GROWTH IN AZERBAIJAN

Summary

The purpose of the research - is to study the strategic importance of technological development of light industry in diversification of sources of economic growth in Azerbaijan and to determine the directions of actions in this sphere. For this purpose the problems of light industry development are revealed, as well as the factors inhibiting the development of this sphere are given. The possibilities of raw material supply of light industry of the country are investigated and priorities of development of the branch are generalized. In order to diversify the sources of economic growth in the short term, recommendations and proposals to accelerate the technological development of light industry were given.

Research methods - a group of scientific methods such as methods of analysis, synthesis, comparison and generalization was used as a research method. Scientific approaches of researchers regarding the role of light industry and the importance of its technological development in the direction of diversification of sources of economic growth in Azerbaijan were taken into account.

The results of the research - target measures and action strategy, scientific and practical results obtained for the formation of new sources of economic growth and for the development of light industry in these processes deserve attention.

Key words: light industry, technological development, economic growth, strategic approach, directions of technological development, problems of light industry development, directions of light industry development.